

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

СЛОЗАНСЬКА Ганна Іванівна

УДК 378: 373.66 (94)

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ АВСТРАЛІЇ**

13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор
ПОЛЩУК Віра Аркадіївна,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри соціальної роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
КОЗУБОВСЬКА Ірина Василівна,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
завідувач кафедри соціальної роботи;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЛОГВИНЕНКО Тетяна Олександрівна,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка, завідувач
кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи.

Захист відбудеться 27 жовтня 2011 р. о 12.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.03 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: зала засідань, вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 26 вересня 2011 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. М. Мешко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність та доцільність дослідження. Прагнення України сформувавши національну доктрину розвитку соціальної освіти актуалізує потребу вивчення досвіду професійної підготовки фахівців соціальної сфери, нагромадженого в зарубіжних країнах. Цікавим та актуальним для України є досвід Австралії стосовно формування системи соціальної роботи та професійної підготовки соціальних працівників. Австралія, взявши за основу багатий досвід англомовних країн, зокрема США та Великої Британії, вибудувала власну модель соціальної роботи та соціальної освіти, яку на Міжнародній конференції Шкіл соціальної роботи в Аделаїді (Австралія, 2005 р.) визнано найбільш прогресивною.

Зарубіжний досвід професійної підготовки соціальних працівників і соціальних педагогів досліджували українські науковці: Л. Віннікова, О. Ольхович, Н. Собчак, В. Тищенко – у США, В. Козубовський, О. Пічкач – у Великій Британії, Н. Гайдук, Н. Микитенко, О. Ольхович – у Канаді, О. Пришляк – у Німеччині, С. Когут – у Польщі, О. Павлішак – в Австрії, Г. Лещук – у Франції, А. Кулікова – у Швеції. Аналізу професійної підготовки соціальних працівників присвячено праці таких зарубіжних науковців, як: Б. Діккей, Р. Діксон, К. Кеннеді, Дж. Лоуренс, Е. Мартін, Л. Хаджес (Австралія), Г. Вільфінг (Австрія), Р. Массан, Д. Реміон (Бельгія), Г. Серензен (Данія), М. Доуел, Ш. Рамон, С. Шардлоу, Т. Шанін (Велика Британія), А. Фішер, Д. Хоффман (Німеччина), В. Бочарова, Л. Галагузова, П. Павленок, А. Панов, Т. Яркіна (Росія), В. Гріффіс, А. Кроплі, Дж. Кросс (США), П. Башлер, Б. Буке, Е. Жовелен, Ф. Лаот, С. Луатрон (Франція), І. Валліман (Швейцарія) та ін. Різні аспекти соціальної/соціально-педагогічної професійної освіти висвітлено у роботах вітчизняних науковців О. Безпалько, П. Гусака, І. Зверевої, А. Капської, І. Козубовської, Г. Лактіонової, Т. Логвиненко, М. Лукашевича, І. Миговича, Л. Міщик, В. Поліщук, С. Харченка, Л. Штефан та ін.

Вивчення наукових джерел, законодавчо-нормативних актів і міжнародних документів, вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки соціальних працівників дало змогу виявити суперечності між:

- сучасною світовою тенденцією виокремлення професійної підготовки соціальних працівників одним із пріоритетних напрямів вищої освіти та неналежним сприйняттям і реалізацією цієї ідеї в Україні;
- об'єктивною потребою аналізу досвіду професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії та недостатнім рівнем його вивчення й узагальнення у вітчизняній педагогічній теорії і практиці.

Виявлення вищезазначених суперечностей та відсутність у вітчизняній науковій літературі комплексного ґрунтовного дослідження, яке б висвітлювало теоретичні і практичні аспекти австралійського досвіду професійної підготовки соціальних працівників зумовили вибір теми

нашого дослідження **“Професійна підготовка соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії”**.

Зв'язок програми з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка “Теоретичні і методичні основи соціально-педагогічної діяльності і соціально-педагогічної освіти” (ПК №0109U002310). Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 7 від 24.02.2009 р.) та узгоджено в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології НАПН України (протокол № 6 від 28.09.2010 р.).

Мета дослідження – на основі аналізу системи професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії охарактеризувати прогресивні ідеї цього досвіду та окреслити можливості їх реалізації в освітньому просторі України.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

1. Виокремити та охарактеризувати основні етапи становлення системи професійної підготовки соціальних працівників в Австралії.
2. Проаналізувати сфери професійної діяльності, ролі і функції соціальних працівників в Австралії, що визначають систему вимог до професійної підготовки фахівців.
3. Розкрити роль Асоціації Соціальних Працівників у реалізації соціальної освіти в Австралії.
4. На основі аналізу теорії і практики охарактеризувати систему професійної підготовки соціальних працівників в Австралії та розкрити особливості функціонування її структурних компонентів.
5. Дослідити можливості використання прогресивних ідей досвіду професійної підготовки соціальних працівників Австралії в освітньому просторі України.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка соціальних працівників в Австралії.

Предмет дослідження: структурні компоненти системи професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії та особливості їх функціонування.

У процесі вирішення поставлених завдань використано комплекс **методів наукового дослідження**, зокрема:

- *загальнонаукові* – аналіз, синтез, порівняння, систематизація, зіставлення, узагальнення – що використовувалися для вивчення офіційних документів, законодавчих актів з проблем вищої школи та професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії;
- *історико-педагогічні* – порівняльно-історичний, історико-структурний,

ретроспективний – застосування яких допомогло визначити основні етапи еволюції системи соціальної освіти та прослідкувати становлення і розвиток соціальної роботи в Австралії;

➤ *соціологічні* – інтерпретаторсько-аналітичний – сприяв вивченню вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, офіційних документів щодо професійної підготовки соціальних працівників в Австралії з використанням інтерпретації, систематизації, порівняння, узагальнення та на основі аналізу фактів, вихідних даних наукових і педагогічних джерел, журналістських публікацій.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять дослідження зарубіжних учених стосовно теоретичних засад соціальної роботи (А. Браун, П. Вілліс, М. Доуел, І. Зимня, Ф. Парслоу, М. Пейн, О. Стівенсон, Є. Холостова, С Шадлоу та ін.); праці українських учених з соціальної роботи (В. Бех, М. Лукашевич, І. Минович, В. Полтавець), теорії неперервної освіти (В. Луговий, Н. Ничкало, С. Сисоєва та ін.), теорії і практики професійної підготовки фахівців соціальної сфери (О. Безпалько, П. Гусак, І. Зверєва, А. Капська, І. Козубовська, Г. Лактіонова, Т. Логвиненко, Л. Міщик, В. Поліщук, С. Харченко, Л. Штефан); результати досліджень австралійських науковців з проблем становлення і розвитку соціальної роботи та системи професійної підготовки соціальних працівників (Дж. Лоуренса, Л. Хаджеса, Р. Діксона, К. Кеннеді, Е. Мартіна, Б. Діккея); урядові документи стосовно завдань і шляхів реформування системи соціальної освіти Австралії.

Джерельна база дослідження: офіційні документи та положення про розвиток і функціонування професійної соціальної освіти в Австралії й Україні, зокрема: законодавчо-нормативні акти, статистичні дані, аналітичні матеріали; навчально-методичне забезпечення вищих навчальних закладів з підготовки соціальних працівників: освітні програми, навчальні плани, робочі навчальні програми з дисциплін, екзаменаційні розпорядження; наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців із проблем професійної підготовки соціальних працівників, статутні та програмні документи соціальних організацій Австралії та України, довідково-енциклопедична література; електронні джерела інформації; матеріали науково-практичних конференцій; публікації періодичних спеціалізованих видань Австралії – “Social Work in Australia” (“Соціальна робота в Австралії”), “Australia” (“Австралія”), “Journal of Australia” (“Австралійський журнал”), “National Bulletin of higher education” (“Національний бюлетень вищої освіти”), “The Australian Catholic Record” (“Вісник католицької Австралії”) та України – “Соціальна політика і соціальна робота”, “Педагогіка. Соціальна робота”, “Практична психологія і соціальна робота”.

Науковий пошук здійснювався у 2007–2011рр.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що *вперше* у контексті розвитку соціальної освіти України:

➤ *здійснено* комплексне дослідження системи професійної підготовки соціальних працівників в Австралії; *охарактеризовано* її структурні компоненти (допрофесійна підготовка, різнорівнева професійна підготовка у вищих навчальних закладах (освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, магістр, доктор) та післядипломна освіта); *з'ясовано* особливості їх функціонування (підпорядкованість соціальної освіти концепції “навчання упродовж усього життя” та вимогам міжнародних стандартів; автономність університетів у розробці і реалізації освітньо-професійних програм; диверсифікація освітньо-кваліфікаційних рівнів, упровадження подвійних спеціальностей та спеціалізацій інтегрованого характеру; партнерська співпраця вищих навчальних закладів з соціальними установами як базами практичного навчання і потенційними роботодавцями; оптимальне поєднання теоретичного і практичного компонентів; поліваріантний підхід до реалізації післядипломної освіти); *розкрито* роль Асоціації Соціальних Працівників Австралії у процесі професійної підготовки соціальних працівників;

➤ *здійснено аналіз* основних сфер професійної діяльності соціальних працівників в Австралії, *визначено* їх функціональний та рольовий репертуар;

➤ *виокремлено та охарактеризовано* основні етапи становлення і розвитку соціальної освіти (організаційний, теоретико-методологічний, інституційно-професійний, глобалізаційно-інформаційний, реформаторський);

➤ на основі порівняльного аналізу систем професійної підготовки соціальних працівників в Австралії й Україні *окреслено* можливості використання прогресивних ідей австралійського досвіду в освітньому просторі України: механізмів реалізації системи неперервної соціальної освіти; партнерської співпраці між навчальними закладами і соціальними установами у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців, їх соціального захисту і працевлаштування; удосконалення технологій професійної підготовки; підвищення ролі професійної асоціації соціальних працівників стосовно ліцензування й акредитації освітньо-професійних програм і професійного зростання фахівців.

До наукового обігу *введено* матеріали, що розкривають зміст, форми і методи професійної підготовки соціальних працівників в Австралії.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні науково-методичних рекомендацій щодо вдосконалення системи професійної підготовки соціальних працівників в Україні шляхом адаптації прогресивних ідей австралійського досвіду; розробці та апробації змістового модуля “Соціальна робота в Австралії”, що входить у структуру навчальної дисципліни “Зарубіжний досвід соціальної роботи” для студентів спеціальностей “Соціальна педагогіка” і “Соціальна робота”.

Матеріали дослідження збагачують зміст професійно-орієнтованих дисциплін, слугують засобом удосконалення самостійної та індивідуальної роботи студентів і соціальних працівників у системі неперервної професійної підготовки.

Результати дослідження **впроваджено** у навчально-виховний процес Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 1 від 11. 01. 2011 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 3/341 від 01. 02. 2011 р.), Ужгородського національного університету (довідка № 112-01 від 25. 01. 2011 р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 9 від 18. 11. 2011 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 276-33/03 від 18. 03. 2011 р.).

Вірогідність результатів дослідження забезпечується методологічною обґрунтованістю вихідних положень наукового пошуку; застосуванням комплексу взаємопов'язаних методів, які відповідають меті та завданням дослідження, його об'єкту та предмету; об'єктивним науковим аналізом теоретичних праць, законодавчих актів і навчально-методичної документації у вищих навчальних закладах Австралії; знанням мови та перекладами з оригіналу.

Особистий внесок. Усі матеріали та результати дослідження здобуті автором самостійно. В опублікованій у співавторстві з В. А. Поліщук та Н. М. Горішною навчально-методичній розробці дистанційного курсу “Зарубіжний досвід соціальної роботи”, особистим внеском дисертантки є розробка та апробація змістового модуля “Соціальна робота в Австралії”, що входить у структуру навчальної дисципліни.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження висвітлювались у доповідях та виступах автора на *науково-практичних конференціях: міжнародних* – “Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи” (Хмельницький, 2007); “Підготовка соціальних педагогів та соціальних працівників в Україні у контексті Болонського процесу” (Чернівці, 2007); *всукраїнських* – “Актуальні проблеми формування здорового способу життя учнівської та студентської молоді” (Ніжин, 2007), “Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення” (Черкаси, 2008), “Особистість та суспільство: традиції і перспективи” (Харків, 2007); *міжвузівських* – “Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку” (Хмельницький, 2007), “Новітні технології навчального процесу в умовах кредитно-модульної системи” (Тернопіль, 2008); *регіональному науково-практичному семінарі* “Шляхи модернізації вищої освіти в контексті євроінтеграції” (Тернопіль, 2008) та звітних наукових конференціях Інституту педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2008–2011 рр.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації висвітлено автором у 18 наукових працях (з них 17 – одноосібних), серед них – 10 статей у наукових фахових виданнях, 7 – у збірниках матеріалів наукових та науково-практичних конференцій та 1 навчально-методична розробка.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (362 найменувань, з них 180 англомовні видання) і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 229 сторінок, з них 190 сторінок основного тексту. Роботу ілюстровано 7 таблицями, 4 рисунками. Дисертація містить 73 додатки (окремим томом).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обгрунтовано актуальність теми дослідження, зв'язок з науковими темами, програмами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, його теоретико-методологічні засади; розкрито наукову новизну та практичну значущість; представлено джерельну базу; визначено особистий внесок здобувача щодо одержаних наукових результатів дослідження, обгрунтовано вірогідність і відображено їх апробацію; охарактеризовано структуру роботи.

У першому розділі – **“Теоретичні і методичні засади професійної підготовки соціальних працівників в Австралії”** – визначено основні історичні етапи становлення і розвитку соціальної роботи та соціальної освіти в Австралії; охарактеризовано сфери, функції та ролі професійної діяльності соціальних працівників; проаналізовано роль Асоціації Соціальних Працівників Австралії у реалізації ідеї професійної підготовки соціальних працівників у системі неперервної освіти.

На основі аналізу наукових праць австралійських учених (Дж. Годдена, Р. Діксона, К. Кеннеді, У. Лоуренса, М. Мак-Кінлі, Х. Маранта, Е. Мартіна, П. О'Фарела, М. Раймонда, М. Фоала, Л. Хаджерса, Л. Хагхеса) здійснено ретроспективний аналіз історії становлення та розвитку соціальної роботи і соціальної освіти в Австралії. Встановлено, що перші спроби теоретичного осмислення суті соціальної роботи зроблено австралійськими дослідниками Дж. Джорджем, О. Ранком, К. Роджерсом; заснування і розвитку системи соціальної освіти – П. Боасом, А. Девісом, Р. Кловардом, П. Леонардом, І. О'Конертом та ін. Дослідженням професійної підготовки соціальних працівників в сучасних умовах займаються австралійські вчені Дж. Бербер, Д. Кокс, Л. Купер, Е. Мартін, Л. Напер, Р. Хоан та ін.

У процесі дослідження виокремлено та обгрунтовано основні історичні етапи розвитку соціальної роботи і соціальної освіти в Австралії: *організаційний* – 1838–1889 рр. – становлення соціальної роботи і формування професійних засад її здійснення, відкриття перших соціальних благодійних організацій, поява перших форм професійної соціальної допомоги; *теоретико-методологічний* – 1899–1945 рр. – теоретичне обгрунтування соціальної роботи як виду

професійної діяльності, формування законодавчої основи реалізації програм соціального забезпечення, відкриття у навчальних закладах (Школі-інтернаті у Новому Південному Уельсі та Вікторіанському Інституті у Мельбурні) курсів з підготовки соціальних працівників і затвердження освітньо-професійних програм підготовки соціальних працівників; *інституційно-професійний* – 1946–1970 рр. – збільшення кількості навчальних закладів і вдосконалення процесу професійної підготовки фахівців соціальної роботи, заснування періодичних видань з проблем соціальної роботи і соціальної освіти; поява перших професійних об'єднань соціальних працівників; *глобалізаційно-інформаційний* – 1971–1990 рр. – популяризація професії соціального працівника, утвердження урядових програм соціальної допомоги населенню та вимог до освітньо-професійних програм підготовки соціальних працівників; *реформаторський* – 1991 р. – по теперішній час – становлення сучасної системи неперервної професійної підготовки соціальних працівників.

На основі узагальнення опрацьованих матеріалів встановлено, що соціальна робота в Австралії є одним із засобів реалізації соціальної політики держави і здійснюється на таких основних рівнях: індивідуальна соціальна робота, групова соціальна робота і соціальна робота в громаді. Основними сферами практики соціальної роботи є: соціальна робота з сім'єю, людьми похилого віку, людьми з обмеженими функціональними можливостями та особливими потребами, корінним населенням, бездомними, жінками та соціальна робота з організації представництва інтересів клієнтів. Виявлено, що в країні функціонують численні державні, приватні, громадські установи, першочерговим завданням яких є пошук ефективних форм і методів реалізації соціальної роботи, спрямованої на створення оптимальних умов життєдіяльності і життєвого забезпечення громадян.

З'ясовано, що значну роль у реалізації соціальної роботи і соціальної освіти в Австралії відіграє Асоціація Соціальних Працівників, яка затверджує стандарти професійної підготовки соціальних працівників та здійснює контроль за їх дотриманням шляхом акредитації освітньо-професійних програм; видає і поновлює ліцензії на право професійної діяльності дипломованим соціальним працівникам; розробляє нормативні документи у сфері регулювання практики соціальної роботи і соціальної освіти; організовує післядипломну освіту соціальних працівників; забезпечує співпрацю вищих навчальних закладів із соціальними установами.

Встановлено, що Асоціація Соціальних Працівників Австралії діагностує рівень професійної кваліфікації соціальних працівників і, залежно від досвіду їх професійної діяльності, присвоює різні типи кваліфікацій: “Кваліфікацію фахівця-випускника” (випускникам вищих навчальних закладів без досвіду соціальної роботи); “Кваліфікацію класу 2” (дипломованим соціальним працівникам з певним досвідом роботи); “Кваліфікацію класу 3” (досвідченим фахівцям, що мають диплом соціального працівника та володіють глибокими знаннями, вміннями і навичками з

вузької сфери професійної діяльності); “Кваліфікацію менеджера” (соціальним працівникам, що мають досвід роботи на керівних посадах).

У другому розділі – **“Організація та зміст професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії”** – здійснено аналіз структурних компонентів системи професійної підготовки соціальних працівників; висвітлено особливості професійної підготовки соціальних працівників на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях; розкрито зміст, форми і методи їх професійної підготовки; охарактеризовано систему післядипломної освіти.

У процесі дослідження з’ясовано, що структурними компонентами системи соціальної освіти в Австралії є: допрофесійна підготовка, різнорівнева професійна підготовка у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, магістра, доктора та післядипломна освіта (рис.1).

Встановлено, що в Австралії допрофесійна підготовка здійснюється на курсах, що діють при вищих навчальних закладах, а також у загальноосвітніх школах (конференції, семінари, симпозіуми, круглі столи, бесіди з представниками соціальних агентств, залучення старшокласників до волонтерської роботи).

На сучасному етапі професійна підготовка соціальних працівників в Австралії здійснюється у 27 Школах соціальної роботи: з них 27 – забезпечують підготовку фахівців на рівні бакалаврату; 10 – на рівні магістратури, 8 – докторантури, 13 – післядипломної освіти. Основними документами, які регулюють роботу Шкіл соціальної роботи, є “Закон про вищу освіту” (2003 р.), “Національні протоколи” (2007 р.), “Система австралійських кваліфікацій” (1995 р.) та “Акт про політику і процедуру створення Шкіл та їх членство в Асоціації Соціальних Працівників Австралії” (2000 р.). Освітньо-кваліфікаційні рівні і дипломи фахівців соціальної роботи визначені і присуджуються відповідно до положень Довідника з реалізації системи австралійських кваліфікацій (2005 р.).

Контроль за діяльністю Шкіл соціальної роботи (рівнем кваліфікації професорсько-викладацького складу, якістю організації навчального процесу і освітньо-професійних програм) на федеральному рівні покладено на Міністерство освіти, працевлаштування, професійної підготовки і молодіжної політики Австралії; на інституційному – на Комітети Шкіл.

Узагальнення результатів на основі аналізу дослідницьких матеріалів, документальних джерел, вивчення австралійського досвіду соціальної освіти дисертанткою під час стажування дає підстави стверджувати, що в країні не існує єдиного уніфікованого підходу до організації професійної підготовки фахівців з соціальної роботи.

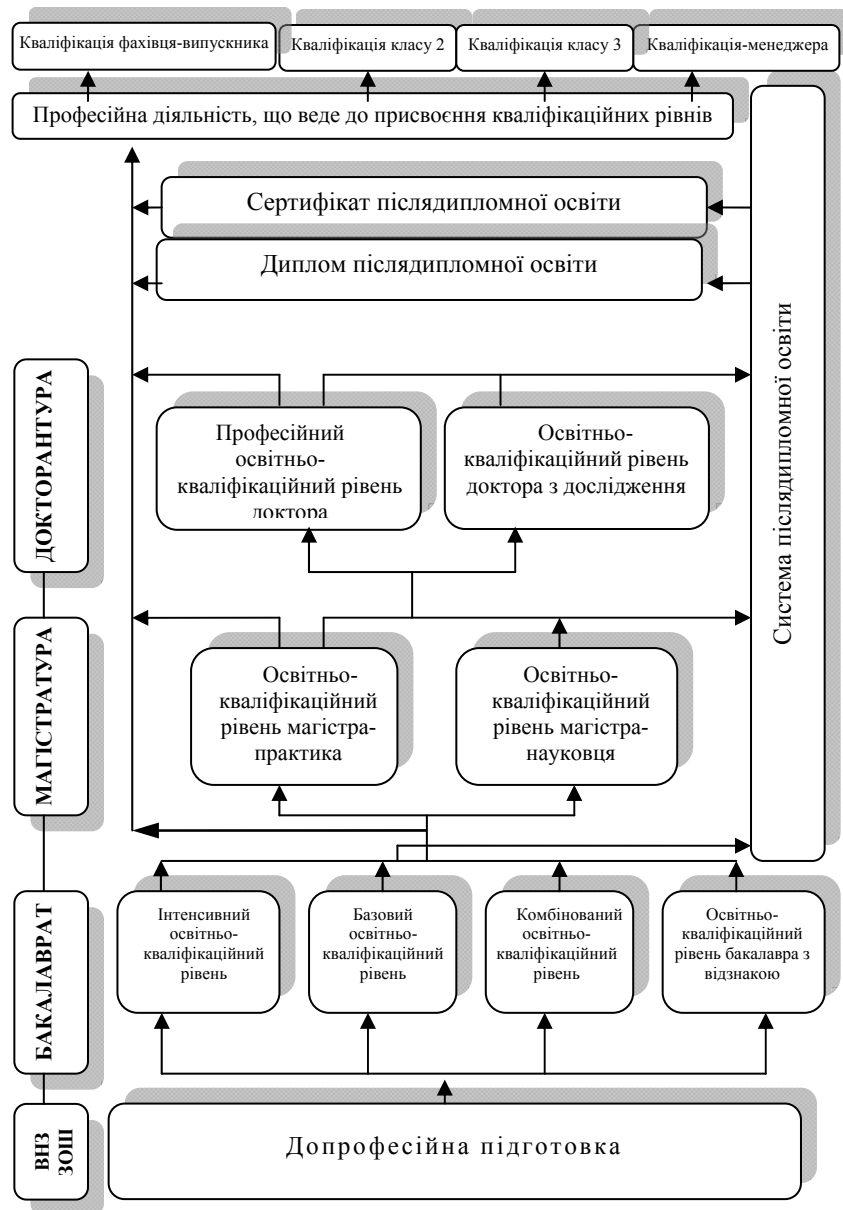

Рис. 1. Структура системи соціальної освіти в Австралії

Встановлено, що характерними ознаками функціонування соціальної освіти в Австралії є включення навчальних закладів, що здійснюють підготовку соціальних працівників, до системи університетської освіти; перехід на двоциклічну систему навчання: студентський/двоступеневий, що передбачає навчання в бакалавраті, аспірантський/післяступеневий цикли, що включає навчання у магістратурі, докторантурі та систему післядипломної освіти; постійне вдосконалення освітньо-професійних програм підготовки фахівців; функціонування інституту акредитації; впровадження інноваційних технологій навчання, інтенсивної і дистанційної форм навчання; поліваріантний підхід до здійснення післядипломної освіти; значна роль у ліцензуванні, акредитації і присвоєнні кваліфікацій Асоціації Соціальних Працівників .

З'ясовано, що у різних Школах соціальної роботи Австралії спостерігаються значні відмінності у професійній підготовці соціальних працівників, що стосуються тривалості навчання, логіки і структури організації навчального процесу, переліку і змісту навчальних дисциплін, системи оцінювання, вимог й умов складання іспитів, зразків отриманих дипломів тощо. Це зумовлено відсутністю єдиного державного стандарту та значною автономією вищих навчальних закладів щодо планування, організації і здійснення навчального процесу.

У процесі дослідження виявлено спільні підходи до побудови системи професійної підготовки соціальних працівників:

- діагностика професійної придатності претендентів на навчання (наявність досвіду роботи у соціальній установі, загального рівня розвитку, нахилів, здібностей, відповідність психологічним вимогам тощо);

- різнорівневий характер соціальної освіти, що передбачає професійну підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, магістра і доктора соціальної роботи на денній, заочній, дистанційній та інтенсивній формах навчання;

- наявність чотирьох типів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра (базового, комбінованого, інтенсивного та освітньо-кваліфікаційного рівня з відзнакою), що передбачають підготовку фахівців за спеціальністю “Соціальна робота” або за подвійними спеціальностями (“Мистецтво і соціальна робота”, “Соціальна робота і право”, “Соціальна робота і психологія”, “Соціальна робота і теологія”, “Соціальна робота і соціальні науки”, “Соціальна робота і соціальне планування”, “Соціальна робота і медичні науки”) із врученням відповідного диплома та присвоєнням спеціалізації за місцем працевлаштування;

- можливість вибору магістрами напряму професійної підготовки: професійного, що дає можливість отримати диплом магістра-практика; дослідницького, що передбачає отримання диплома магістра-науковця з соціальної роботи із зазначенням відповідної спеціалізації (“Соціальна робота з індивідами, групами і сім’ями”, “Соціальний менеджмент”, “Дитяча і сімейна терапія”, “Соціальна робота в громаді”, “Менеджмент міжкультурних конфліктів”, “Клінічна соціальна робота”, “Соціальна робота у медичній сфері”, “Соціальна робота у сфері управління”, “Соціальний захист”, “Соціальний менеджмент”, “Клінічна соціальна терапія”, “Соціальні дослідження”, “Соціальний менеджмент”, “Соціальна політика”, “Медіація”, “Соціальна робота у сільській місцевості”, “Соціальне забезпечення”, “Суспільний розвиток”);

- професійна підготовка докторів з соціальної роботи здійснюється за одним із таких типів освітньо-кваліфікаційних рівнів: професійним, що передбачає отримання випускниками диплома Доктора з соціальної роботи із спеціалізацією у сфері наукового дослідження та дослідницьким, що забезпечує отримання диплома Доктора Філософії із зазначенням спеціалізації у сфері соціальної роботи;

– програми післядипломної освіти передбачають підвищення кваліфікації і перекваліфікацію соціальних працівників, що є необхідною умовою отримання/оновлення ліцензії на право здійснення практичної діяльності.

З'ясовано, що навчальний рік у Школах соціальної роботи Австралії розпочинається з кінця лютого, закінчується на початку листопада і складається із 2 семестрів по 16–18 тижнів кожен (програмами дистанційної форми навчання передбачено 4-семестровий навчальний рік). Кожен семестр закінчується проведенням підсумкового контролю знань студентів з усіх навчальних дисциплін, форми і методи здійснення якого визначаються самостійно викладачами. Оцінювання якості знань, умінь і навичок студентів Шкіл соціальної роботи здійснюється шляхом використання однієї з двох наявних в Австралії систем оцінювання: альфа системи (A, B, C, D, F з плюсом або з мінусом) або чотирирівневої системи успішності (High Distinction (HD), Distinction (D), Credit (C), Pass (P)).

Встановлено, що ефективності професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у Школах соціальної роботи сприяє оптимальне поєднання теоретичного (що передбачає вивчення обов'язкових і за вибором блоків навчальних дисциплін), і практичного компонентів; залучення їх до науково-дослідної діяльності і практики соціальної роботи. Практичному спрямуванню професійної підготовки майбутніх фахівців сприяють практично орієнтовані технології навчання та система неперервної практичної підготовки (польової практики). З'ясовано тривалість практичного навчання (980 год. – для студентів програм бакалаврату і 500 год. – для магістрів); охарактеризовано роль типової програми з польової практики, форми і методи її здійснення, форми звітної документації, вимоги до її оформлення; етапи (проміжний і кінцевий) та критерії оцінювання; методика проведення орієнтаційних занять, настановчого інструктажу та інтегративного семінару. Розкрито механізм взаємовідносин між вищим навчальним закладом, соціальною установою і студентом.

Аналіз системи соціальної освіти Австралії дав змогу розкрити роль інституту супервізорства в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників: наукового супервізора (працівника вищого навчального закладу, що здійснює керівництво науковою роботою студента); польового інструктора-супервізора, який відповідає за практичну підготовку студентів під час практики; супервізора завдань (працівника соціальної установи, який здійснює моніторинг практичної діяльності закріпленого за ним студента).

У розділі висвітлено основні форми організації навчальної діяльності (лекції-диспути, лекції-консультації, лекції-конспекту, семінару-прес-конференції, практичних занять, самостійної роботи, індивідуальних консультацій, настановчих та інтегративних семінарів, тощо) і методи навчання та активізації пізнавальної діяльності студентів: когнітивні (діалогу, дискусії, диспути, інтерв'ю, спостереження, діагностики, планування, проблемного викладу матеріалу, спеціально

розроблених програм електронного викладу матеріалу, моделювання практики, демонстрування фільмів, індивідуальних і групових вправ); креативні (“мозкового штурму”, синектики, евристики, проєктів, “морфологічного аналізу”, навчання у співпраці); організації пізнавальної діяльності (рольової гри, роботи з реальним випадком, метод проєктування професійної діяльності, збору та аналізу інформації, Інтернет-конференції, фоторепортажі, телепрограми); контролю й оцінювання знань, умінь і навичок студентів (есе, звітів з вивчених предметів і практичного навчання, наукових робіт, виконання письмових завдань, тестів, домашніх завдань, проєктів, презентацій, контрольних завдань); розкрито технології використання Інтернет ресурсів, on-line зв’язку; проаналізовано процес підготовки і захисту, курсових, наукових письмових робіт, докторських дисертацій.

На основі узагальнення результатів дослідження виявлено особливості системи професійної підготовки соціальних працівників в Австралії: автономність вищих навчальних закладів; адаптація соціальної освіти до вимог міжнародних стандартів; виокремлення різних типів освітньо-кваліфікаційних рівнів підготовки бакалаврів, магістрів і докторів соціальної роботи; міждисциплінарний та інтегрований характер навчального процесу; створення оптимальних можливостей для підвищення кваліфікації та перекваліфікації соціальних працівників; кредитно-трансферний характер процесу навчання; оптимальне поєднання теоретичного і практичного компонентів навчання; моніторинг якості освітніх і професійних послуг; упровадження інноваційних технологій професійної підготовки; встановлення партнерської співпраці між закладами освіти і соціальними установами у здійсненні освітнього процесу і відповідальності за його результативність.

У третьому розділі – **“Основні тенденції модернізації підготовки соціальних працівників в Австралії та Україні”** – охарактеризовано основні напрями розвитку і модернізації системи соціальної освіти в Австралії й Україні; здійснено порівняльний аналіз професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії та України; окреслено можливості адаптації прогресивних ідей австралійського досвіду професійної підготовки соціальних працівників у вітчизняному освітньому просторі.

У процесі дослідження визначено і проаналізовано основні напрями розвитку соціальної освіти Австралії відповідно до міжнародних стандартів і вимог Болонського процесу: спрощення умов вступу у вищі навчальні заклади і можливість працевлаштування випускників; удосконалення освітньо-професійних програм; упровадження механізмів переміщення студентів, викладачів і науковців між інституціями, що надають освітні послуги як у країні, так і у міжнародному просторі.

Результати порівняльного аналізу систем професійної підготовки соціальних працівників в Австралії й Україні свідчать про наявність спільних та відмінних рис. Спільним є те, що обидві

країни мають різнорівневу систему професійної підготовки фахівців з соціальної роботи, яка базується на принципах доступності, прозорості, систематичності, мобільності та індивідуального підходу. Відмінності полягають у: відсутності єдиних підходів до структури і змісту професійної підготовки, можливостях інтеграції спеціальностей та спеціалізацій; розподілі навчального часу на вивчення обов'язкових та вибіркових дисциплін; співвідношенні теоретичного і практичного компонентів; особливостях організації практичної підготовки; видах дипломів; ролі професійних асоціацій у здійсненні професійної підготовки соціальних працівників і відповідальності за результативність цього процесу.

Під час дослідження окреслено шляхи використання прогресивних ідей австралійського досвіду професійної підготовки соціальних працівників в освітньому просторі України, а саме: покращення якості професійної підготовки шляхом розробки і впровадження ефективної системи професійного відбору претендентів на навчання за освітньо-професійними програмами з соціальної роботи, упровадження подвійних спеціальностей у бакалавраті та інтегрованих спеціалізацій у магістратурі відповідно до суспільних запитів і потреб, використання інноваційних технологій у процесі професійної підготовки фахівців соціальної роботи; забезпечення неперервності процесу професійної підготовки соціальних працівників за рахунок упровадження ефективних програм післядипломної освіти; налагодження партнерської співпраці між навчальними установами і соціальними організаціями та взаємної відповідальності за результативність процесу професійної підготовки майбутніх фахівців, їх соціальний захист і працевлаштування; підвищення ролі Асоціації Соціальних Працівників у процесі моніторингу якості професійної підготовки і професійної діяльності соціальних працівників.

На основі узагальнення результатів дослідження зроблено такі **висновки**:

1. Ретроспективний аналіз особливостей процесу становлення та розвитку соціальної роботи і соціальної освіти в Австралії дав змогу виокремити й охарактеризувати такі основні етапи: *організаційний* – 1838–1889 рр.; *теоретико-методологічний* – 1896–1945 рр.; *інституційно-професійний* – 1946–1970 рр.; *глобалізаційно-інформаційний* – 1971–1990 рр.; *реформаторський* – 1991 р. – теперішній час.

2. Встановлено, що в Австралії соціальні працівники працюють у приватних, державних і громадських соціальних агентствах з різними категоріями клієнтів, виконуючи різноманітні функції та ролі. Пріоритетними сферами соціальної роботи є соціальна робота з сім'ями, жінками, людьми похилого віку, людьми з особливими потребами і обмеженими функціональними можливостями, розумово відсталими та психічнохворими, корінним населенням, бездомними та соціальна робота у сфері представництва інтересів клієнтів. Широкий спектр сфер професійної діяльності фахівців соціальної роботи та діапазон виконуваних ними ролей (фасилітатора, сімейного терапевта, консультанта, клініциста тощо) визначив множинність

різновидів професійної діяльності (фахівець із сімейних проблем, соціальної роботи з молоддю, організації догляду за людьми з обмеженими фізичними можливостями, соціальної допомоги на дому, сімейний консультант, сімейний терапевт, супервізор, куратор умовно засуджених, інспектор з культурного розвитку, консультант з соціального забезпечення, менеджер з організації дозвілля, соціальний працівник-юрист тощо).

3. Основними нормативними документами, що регулюють діяльність вищих навчальних закладів з підготовки соціальних працівників є: “Закон про вищу освіту” (2003 р.), “Національні протоколи” (2007 р.), “Система австралійських кваліфікацій” (1995 р.), “Довідник з реалізації системи австралійських кваліфікацій” (2005 р.), “Акт про політику і процедуру створення Шкіл та їх членство в Асоціації Соціальних Працівників Австралії” (2000 р.).

Встановлено, що структурними компонентами системи професійної підготовки соціальних працівників в Австралії є: допрофесійна підготовка (що здійснюється на базі загальноосвітніх шкіл та відділеннях допрофесійної підготовки у вищих навчальних закладах), різнорівнева професійна підготовка у вищих навчальних закладах (бакалаврат, магістратура, докторантура) та післядипломна освіта.

Аналіз досвіду професійної підготовки соціальних працівників в Австралії дозволяє виокремити такі особливості цього процесу: діагностика професійної придатності абітурієнтів; різнорівневий характер соціальної освіти; наявність чотирьох типів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра (базового, з відзнакою, інтенсивного та комбінованого); можливість вибору у магістратурі та докторантурі напряму підготовки (дослідницького та професійного).

Комплексне дослідження змісту професійної підготовки соціальних працівників свідчить про наявність теоретичного (що передбачає засвоєння обов’язкових і вибіркового блоків навчальних дисциплін), і практичного компонентів (обов’язкове проходження польової практики як мінімум у двох соціальних агентствах загальною кількістю 980 год. бакалаврами і 500 год. магістрами, що становить 30–40 % від загального академічного навантаження) навчання.

У процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників використовуються різноманітні форми (лекція-диспут, лекція-консультація, лекція-конспект, семінарські і практичні заняття, робота в команді, самостійна робота, індивідуальні та групові консультації, робота в Інтернет-мережі, настановчі й інтегративні семінари тощо) і методи організації навчально-пізнавальної діяльності: когнітивні (диспут, дискусія, метод запитань та відповідей, робота в групах, проблемного викладу, електронного викладу, імітація випадку), креативні (“мозкового штурму”, синетики, евристики, проектів, “морфологічного аналізу”), організації пізнавальної діяльності (рольова гра, робота з реальним випадком, метод проектування професійної діяльності, Інтернет-конференції, фоторепортажі, телепрограми) та контролю й оцінювання навчальної

діяльності (письмові роботи, презентації, проекти, повідомлення, виступи на семінарських і практичних заняттях, захист курсових і докторських робіт).

Різні за тривалістю, напрямками і формами здійснення програми післядипломної освіти соціальних працівників передбачають перекваліфікацію та підвищення кваліфікації фахівців соціальної роботи залежно від їх запитів, рівня підготовки та потреб ринку праці.

Встановлено, що підготовка соціальних працівників в Австралії базується на принципах системності, послідовності, мобільності, індивідуального підходу і характеризується практично орієнтованою спрямованістю, упровадженням інноваційних технологій, подвійних спеціальностей для освітньо-кваліфікаційного рівня бакалаврату і широким діапазоном спеціалізацій у магістратурі, наявністю інституту супервізії.

4. Визначено роль Асоціації Соціальних Працівників Австралії у здійсненні контролю за якістю освітніх послуг вищих навчальних закладів шляхом акредитації освітніх програм; видачі/оновленні ліцензій професійним соціальним працівникам на право здійснення практичної діяльності; визначенні рівня професійної кваліфікації соціальних працівників і залученні їх до оволодіння різноманітними програмами післядипломної освіти з метою забезпечення професійного зростання.

5. Модернізація системи соціальної освіти Австралії на загальнодержавному рівні здійснюється шляхом її реорганізації відповідно до міжнародних стандартів і передбачає: оптимізацію умов вступу у вищі навчальні заклади; упровадження двох навчальних циклів (студентського/доступеневого та аспірантського/післяступеневого); триступеневої структури навчання (бакалаврат (3–4 роки), магістратура (2 роки), докторантура (3 роки); видачу стандартизованого додатку до диплома; розширення доступу до освітніх програм післядипломної освіти і оволодіння новими спеціалізаціями.

Проведене дослідження дало змогу виокремити такі можливі шляхи творчого використання прогресивних ідей досвіду Австралії в освітньому просторі України: удосконалення технологій професійної підготовки (розробка механізмів діагностики професійної придатності претендентів на навчання, розширення спектра спеціалізацій для студентів бакалаврату і магістратури відповідно до суспільних потреб і запитів ринку праці, вдосконалення освітньо-професійних програм підготовки соціальних працівників відповідно до вимог міжнародних стандартів); забезпечення професійного зростання соціальних працівників за рахунок упровадження програм післядипломної освіти; налагодження партнерської співпраці між вищими навчальними закладами і соціальними установами; зростання ролі Асоціації Соціальних Працівників у ліцензуванні й акредитації програм соціальної освіти і професійної діяльності фахівців.

Дисертаційне дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми. До подальших напрямів дослідження вважаємо за доцільне віднести: особливості професійної підготовки майбутніх

соціальних працівників в умовах дистанційного навчання, осіб з особливими потребами і функціональними обмеженнями; організаційно-педагогічні умови професійного зростання соціальних працівників у системі післядипломної освіти.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях:

Навчально-методичні матеріали:

1. Слозанська Г. І. Дистанційний курс “Зарубіжний досвід організації соціальної роботи” [Електронний ресурс] / Г. І. Слозанська, В. А. Поліщук., Н. М. Горішна – Тернопіль : ТНПУ ; 2008. – Режим доступу : <<http://elr.tnpu.edu.ua/course/category.php?id=41>> – Мова укр.

Статті у наукових фахових виданнях:

2. Слозанська Г. І. Особливості підготовки соціальних працівників в Австралії / Г. І. Слозанська // Вісник Запорізького національного університету. Серія : Педагогічні науки. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2007. – № 2. – С.192–197.

3. Слозанська Г. І. Професійна підготовка бакалаврів соціальної роботи у вищих навчальних закладах Австралії в системі неперервної освіти (на прикладі Школи соціальної роботи Мельбурнського університету) / Г. І. Слозанська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : “Педагогіка. Соціальна робота”. – Ужгород : Говерла, 2007. – Вип. 11. – С.130–133.

4. Слозанська Г. І. Особливості підготовки магістрів соціальної роботи у вищих навчальних закладах Австралії / Г. І. Слозанська // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. – Дрогобич : Коло, 2007. – № 8 (31) – С. 102–105.

5. Слозанська Г. І. Особливості функціонування докторських програм з соціальної роботи Австралії / Г. І. Слозанська // Вісник Черкаського університету. Серія : Педагогічні науки. – Черкаси : Черкаський національний університет, 2008. – Вип. 121. – С.130–133.

6. Слозанська Г. І. Підготовка соціальних працівників до роботи з дітьми, молоддю та сім'ями в Австралії / Г. І. Слозанська // Вісник Глухівського педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – Глухів : ГДПУ, 2008. – № 12. – С.191–195.

7. Слозанська Г. І. Основні етапи професійної підготовки докторів соціальної роботи у Школі соціальної роботи університету Південної Австралії / Г. І. Слозанська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія “Педагогіка. Соціальна робота”. – Ужгород : Говерла, 2008. – Вип.13. – С.160–162.

8. Слозанська Г. І. Професійна підготовка соціальних працівників в Австралії / Г. І. Слозанська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : “Педагогіка. Соціальна робота”. – Ужгород : Говерла, 2009. – Вип. 16–17. – С.87–89.

9. Слозанська Г. І. Використання австралійського досвіду післядипломної освіти соціальних працівників в освітньому просторі України / Г. І. Слозанська // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : “Педагогіка. Соціальна робота”. – Ужгород : Говерла, 2011. – Вип. 21. – С.180–183.

10. H. Slozanska. Role of Australian Association of Social Workers in Higher Social Work Education Forming / Slozanska H. // Scientific Papers : Economics and sociology. – Szczecin : CSR & FIS, 2010. – Vol. 3, No 1. – P. 115–123.

Статті у збірника наукових праць та матеріалів конференцій:

11. Слозанська Г. І. Особливості професійної підготовки магістрів соціальної роботи в Австралії (на прикладі Школи соціальної роботи та соціального добробуту університету ім. Дж. Кука) / Г. І. Слозанська // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (11 жовтня, 2007 р., м. Хмельницький). – Хмельницький : Авіст, 2007. – С.190–194.

12. Слозанська Г. І. Організація професійної підготовки працівників соціальної сфери освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр в Австралії / Г. І. Слозанська // Підготовка соціальних педагогів та соціальних працівників в Україні в контексті Болонського процесу : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (13–14 грудня, 2007 р., м. Чернівці). – Чернівці : Рута, 2007. – С. 309–312.

13. Слозанська Г. І. Процес професійної підготовки бакалаврів соціальної роботи в Австралії / Г. І. Слозанська // Актуальні проблеми формування здорового способу життя учнівської та студентської молоді : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (14–16 листопада, 2007 р., м. Ніжин). – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – С.210–214.

14. Слозанська Г. І. Практична підготовка майбутніх соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії / Г. І. Слозанська // Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної освіти : сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку: матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції (24–26 жовтня, 2007 р., м. Хмельницький). – Хмельницький : ХГПА, 2007. – С.221–224.

15. Слозанська Г. І. Інтерактивні технології в системі дистанційної освіти Австралії / Г. І. Слозанська // Особистість та суспільство : традиції і перспективи : матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції (23 березня, 2007 р.). – Харків : ХНУ, 2007. – С. 143–144.

16. Слозанська Г. І. Особливості професійної підготовки працівників соціальної сфери в Австралії / Г. І. Слозанська // Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27–28 лютого, 2008 р., м. Черкаси). – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – С.147–150.

17. Слосанська Г. І. Технології професійної підготовки працівників соціальної сфери освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр в Австралії / Г. І. Слосанська // Шляхи модернізації вищої освіти в контексті євроінтеграції : матеріали регіонального науково-практичного семінару (20–21 травня, 2008 р., м. Тернопіль) / за заг. ред. Г. В. Терещука. – Тернопіль : ТНПУ, 2008. – С. 219–224.

18. Слосанська Г. І. Специфіка підготовки соціальних працівників до роботи з різними типами клієнтів в Австралії / Г. І. Слосанська // Підготовка соціальних працівників до роботи з дітьми групи “ризик”: матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної науково-практичної конференції (4 жовтня, 2008 р., м. Ужгород). – Ужгород : УжНУ, 2009. – С. 74–78.

АНОТАЦІЇ

Слосанська Г.І. Професійна підготовка соціальних працівників у вищих навчальних закладах Австралії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2011.

У дисертації досліджено теоретичні засади професійної підготовки соціальних працівників в Австралії: охарактеризовано сучасний стан вивченості проблеми; висвітлено основні етапи становлення та розвитку соціальної роботи і соціальної освіти в Австралії; здійснено аналіз основних сфер професійної діяльності, функцій і ролей соціальних працівників; визначено роль і місце Асоціації Соціальних Працівників у здійсненні соціальної освіти в країні. У процесі дослідження проаналізовано систему професійної підготовки соціальних працівників та вивчено особливості функціонування її структурних компонентів. Виявлено основні напрями розвитку і модернізації соціальної освіти Австралії, здійснено порівняльний аналіз організації системи соціальної освіти в Австралії й Україні та окреслено можливості творчого використання прогресивних ідей австралійського досвіду професійної підготовки соціальних працівників в освітньому просторі України.

Ключові слова: соціальна освіта, соціальний працівник, професійна підготовка соціальних працівників, система професійної підготовки, форми, методи професійної підготовки.

Слосанская А. И. Профессиональная подготовка социальных работников в высших учебных заведениях Австралии. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка. – Тернополь, 2011.

В диссертации исследованы теоретические основы профессиональной подготовки социальных работников в Австралии; охарактеризовано современное состояние изученности проблемы; освещены основные этапы становления и развития социальной работы и социального образования в Австралии; осуществлен анализ основных сфер профессиональной деятельности, функций и ролей социальных работников, определены роль и место Ассоциации Социальных Работников в осуществлении социального образования в стране. В процессе исследования проанализирована система профессиональной подготовки социальных работников, изучены особенности функционирования её структурных компонентов. Выявлены основные направления развития и модернизации социального образования Австралии, осуществлен сравнительный анализ организации системы социального образования в Австралии и Украине, обозначены возможности творческого использования прогрессивных идей австралийского опыта профессиональной подготовки социальных работников в образовательном пространстве Украины.

Ключевые слова: социальное образование, социальный работник, профессиональная подготовка социальных работников, система профессиональной підготовки, формы, методы профессиональной підготовки.

Slozanska H. I. Training of social workers in higher educational institutions in Australia. – Manuscript.

Thesis for the candidate degree of Pedagogical sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University. – Ternopil, 2011.

The dissertation is dedicated to the investigation of theoretical and methodical principles of social workers professional training in Australia. The author investigated the current state of study problem; highlighted the key stages of social work and social education development; found out the peculiarities and characterized the main stages of the process of making and development of professional socio-pedagogical activity; made an analysis of the main areas of social workers professional activities, their functions and roles; showed the role and place of the Association of Social Workers in the implementation of social education in the country.

The conceptual analysis of professional training of social workers on the methodological, theoretical and practical levels allowed to substantiate the concept of professional training of social workers, characterized its system forming and structural components. The research has been showed that the main structural components of social workers training in Australia are: vocational orientation,

foundation studies, multilevel professional and pedagogical training at higher educational establishments (education and qualification level – bachelor, master, doctor degree) and postgraduate education. The relationship of theoretical and practical components, and the main principles of social education, forms of studying and methods of organization of social workers training has been studied. Different types of bachelor, master and doctor degrees; double bachelor degree and wide number of master's specialization; credit-transfer study system has been characterized.

As the result of the research it has been shown the basic directions of development and modernization of the social education in Australia, the comparative analysis of the social education organization in Australia and Ukraine and it has been indicated the possibility of creative using of the progressive ideas of the Australian experience of social workers training in the process of Ukrainian social educational sphere improvement.

Key words: social education, social worker, social workers training, system of social workers training, forms, methods of social workers training.

Підписано до друку 19.09.2011 року.
Папір друкарський. Друк RESO.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. ар. 0,9.
Формат 60× 90/16 Наклад 100 прим. Зам. № 12

Редакційно-видавничий відділ Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, Україна